

Bekämpning av coronavirussmitta inom socialvårdens verksamhetsenheter och tjänster som ges i hemmet

Uppdaterad version 29.3.2021

Denna rekommendation ersätter landskapsregeringens utskick från 3.7.2020 (70/S3/3.7.2020), den uppdaterade versionen från 27.8.2020 (82/S3/27.8.2020), 2.11 2020 (118/S3/2.11.2020) och 3.2.2021 (16/S/3.2.2021) om förebyggande av coronavirussmitta vid enheter för vård och omsorg dygnet runt. Den nya uppdaterade rekommendationen är en gemensam anvisning given av landskapsregeringen och Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS). Rekommendationen tillämpas för tiden 1.4.2021 till 31.5.2021.

Dessa rekommendationer kan tillämpas i socialvårdens verksamhetsenheter som tillhandahåller långtidsvård med heldygnsomsorg till exempel för äldre och personer med funktionsnedsättning, inklusive klienter inom psykiatrisk rehabilitering som bor vid effektiviserad boendeservice. Rekommendationen kan även tillämpas för personal som ger tjänster i hemmet vars klienter hör till riskgrupp. Information vem som tillhör riskgrupp finns på ÅHS hemsida: [Till ÅHS information](#) Anvisningarna grundar sig på skyldigheten i lagen om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016) att vidta åtgärder för att minska och förhindra spridningen av infektioner: bekämpning av vårdrelaterade infektioner (17 §), karantän (60 §) och isolering (63 §).

Symtom på coronavirus och smitta

Coronaviruset smittar genom dropp- och kontaktsmitta när en person hostar och nyser. Virusets smitta kan också smitta via förorenade händer och ytor. Coronaviruset kan smitta 1-2 dagar före symtomen börjar. En symtomfri person kan också fungera som smittokälla.

Coronaviruset orsakar en luftvägsinfektion vars vanligaste symtom är feber, hosta och/eller andnöd. Symtomen för COVID-19-infektion är inte nödvändigtvis typiska hos de äldre. Hos de äldre kan symtomen vara ett försämrat allmäntillstånd, yrsel eller diarré.

En nyckelfaktor i bekämpningen av smitta är:

- att de vanliga försiktighetsåtgärderna följs vid behandlingen av alla boende;
- noggrann hand- och hosthygien;
- korrekt städning av vårdomgivningen;
- att undvika att de boende flyttas; och

- att säkerställa informationsflöde.

Om det finns misstanke om en infektion som har orsakats av coronavirus (COVID-19) hos en boende, en anställd eller en besökare ska man kontakta ÅHS coronatelefon.

Skyddande av klienterna och personalen

Arbetsgivaren ska se till att personalen har den kunskap och kompetens som behövs för att förebygga och bekämpa infektioner. Personal som är sjuk ska inte gå till jobbet. Dessutom ska de anställda kunna känna igen symtom på luftvägsinfektion och agera rätt när de upptäcker symtom. Situationen på enheten måste följas aktivt. Klienter som uppvisar symtom på luftvägsinfektion ska i mån av möjlighet placeras i ett eget rum och inom samma enhet. Om flera klienter placeras i samma rum, får personer med symtom och symtomfria personer inte vårdas i samma rum. Vid behov kan smittskyddsläkaren utnyttja möjligheterna enligt lagen om smittsamma sjukdomar att försätta en person i karantän (60 §) eller isolering (63 §).

Personalen ska i alla situationer särskilt tänka på att försöka upptäcka eventuella fall av coronavirussmitta i ett så tidigt skede som möjligt.

Gemensamma utrymmen på verksamhetsenheten

Fortsättningsvis bör enheterna för boendeservice undvika hålla stora samlingar och annan daglig sysselsättning i enhetens allmänna utrymmena om det inte går att hålla ett tryggt avstånd. Personalen bör ändå tillgodose klienterna en meningsfull vardag och t.ex. ordna dagsprogram i små grupper där det är möjligt att hålla ett säkert avstånd. För att upprätthålla klienternas funktionsförmåga är det därmed extra viktigt att personalen skapar nya kreativa lösningar som aktiverar klienterna.

Verksamhetsenheterna rekommenderas att fortsätta med att hålla fast vid goda hygien- och städrutiner och speciellt ytor som är utsatta för beröring ska rengöras ofta (t.ex. dörrhandtag, handtag för lådor, fjärrkontroller, tangentbord, stolshandtag, rollatorhandtag samt mobiltelefoner och nycklar).

- Begränsa användningen av gemensamma utrymmen särskilt om det finns boende med symtom i enheten
- Effektivisera städningen av vårdmiljön. Fäst särskild uppmärksamhet på ytor som berörs ofta, bordsytor och toaletter

Förhindrande av smittspridning på verksamhetsenheten

- Säkerställ att anställda inte kommer till arbetet om de är sjuka. Begär vid behov att företagshälsovården gör en bedömning. Detta är särskilt viktigt om personen har symtom på luftvägsinfektion.
- Se till att personalomsättningen är så liten som möjligt. Samma vårdare ska undvika att arbeta på flera olika enheter.
- Se till att besök ordnas på ett tryggt sätt

- Följ med om nya boende som flyttar in vid verksamhetsenheten får symtom på coronavirusinfektion (feber, hosta och/eller andnöd). Isolera klienten vid symtom och kontakta coronatelefonen vid ÅHS.

Testning av klienter vid enheter med heldygnsomsorg

- **Under utgångsnivån** rekommenderas att nya klienter och klienter som flyttas mellan enheter genomgår en sållning av covid-19. För ändamålet används ett formulär som tagits fram av ÅHS. Vid avvikande svar kontaktas coronatelefonen vid ÅHS för eventuell provtagning.
- **Under accelerationsfasen och spridningsfasen** rekommenderas att alla nya klienter och klienter som flyttas mellan enheter ska testas för covid-19.
- **Tills vidare fortsätter provtagningen vid enheterna som överenskommet även om vaccinationerna är långt framskridna.**

Blanketten för sållning av covid-19 finns tillgänglig under följande länk: [Till blanketten](#)

De olika faserna finns definierade i *"Handlingsplan för hantering av covid-19 epidemin på Åland"*. Handlingsplanen finns under följande länk: [Till handlingsplanen](#)

Anvisning för personal i användning av skyddsutrustning

De som arbetar i nära kontakt med klienterna på en boendeserviceenhet för vård och omsorg dygnet runt rekommenderas att använda ett visir eller näs- och munskydd, beroende på vilken epidemifas Åland befinner sig i. Detta för att skydda klienten mot eventuell smitta från anställda. Rekommendationen omfattar även vid annan boendeservice, hemservice och sammanhållen hemvård att personal som arbetar i nära kontakt med klienterna använder ett visir eller näs- och munskydd.

Med nära kontakt avses kontakt som är under två meter. Visiret bör täcka hela ansiktet inklusive munnen. Innan skyddsutrustningen kläs på och omedelbart efter att den tagits av ska god handhygien beaktas.

Personalen ska introduceras i hur visir/munskydd används på korrekt sätt. Viktigt är även att introducera vikarierna i gällande hygien- och städrutiner på enheten samt användning av skyddsutrustning. Personalen ska ges ändamålsenliga anvisningar om användningen av visir samt om desinficering av visir. Förövrigt ska man sörja för en omsorgsfull hand- och hosthygien. Information om hygien- och städrutiner samt anvisningar hur man använder skyddsutrustning finns på ÅHS webbplats: [Till ÅHS information](#)

Personalen ska handleda klienterna i att iaktta god hand- och hosthygien och se till att det finns tillgång till flytande tvål och pappershanddukar eller alkoholhaltigt handdesinfektionsmedel och att dessa är placerade på lämpliga ställen.

Anställda som insjuknar eller visar symtom ska inte komma till jobbet. Anställda som utsatts för smitta ska vara i karantän enligt smittskyddsansvarig läkares instruktioner.

Enligt handlingsplanen för "*hantering av covid-19 epidemin på Åland*" rekommenderas följande nivåer av skyddsutrustning:

- **Under utgångsnivån** rekommenderas användning av visir eller näs- och munskydd i närkontakt med klienter/patienter.
- **Under accelerationsfasen och spridningsfasen** rekommenderas att **all** personal inom sjukvård och omsorg har näs- och munskydd som miniminivå i närkontakt med klienter. Visir kan användas som tillägg.

För personal att beakta vid besök av närstående på socialvårdens verksamhetsenheter

Landskapsregeringens rekommendation om anvisning för besök i enheter för vård och omsorg dygnet runt under coronavirusepidemin har antagits 29.7.2020 (73/S3/29.7.2020). Anvisningen för besök i enheter för vård och omsorg dygnet runt som landskapsregeringen hänvisat till har uppdaterats av institutet för hälsa och välfärd 26.2.2021.

Följande punkter är bra att beakta för att besöken ska bli trygga:

- 1–3 närstående kan besöka klienten åt gången, det är således möjligt att flera närstående samtidigt kan besöka klienten.
- Besök ska bokas på förhand och den närstående får anvisningar om ett tryggt besök på enheten.
- Endast symtomfria personer får komma på besök.
- Den närstående följer rekommendation om god handhygien och använder visir eller näs- och munskydd under besöket.
- Personalen handleder och hjälper den närstående med handhygien och med användningen av skydd, om det är nödvändigt.
- Närstående håller avstånd på 2 meter till andra klienter och personal.
- Den närstående rör sig inte i onödan i gemensamma utrymmen utan går direkt till klientens eget rum.
- Personalen visar hur den närstående kan kalla på personalen om det behövs.
- Chefen för verksamhetsenheten ansvarar för att besöken genomförs på ett säkert sätt.

Rekommendationen hänvisar till Institutet för hälso- och välfärds anvisning som finns att tillgå på följande webbplats: [THL:s information](#)

Enligt handlingsplanen rekommenderas att närstående använder näs- och munskydd eller visir under besök när Åland befinner sig i utgångsläget och accelerationsfasen. Befinner sig Åland i spridningsfasen rekommenderas att närstående använder näs- och munskydd under besöket.

Närstående rekommenderas använda skyddsutrustning vid besök inomhus samt utomhus om man inte kan hålla ett säkert avstånd. De som besöker verksamhetsenheten ska vara symtomfria. Personalen informerar och handleder närstående i användning av visir eller munskydd. Att kunna röra sig utomhus har en viktig betydelse med tanke på såväl den psykiska som den fysiska funktionsförmågan.

Enligt handlingsplanen för "*hantering av covid-19 epidemin på Åland*" rekommenderas följande nivåer av skyddsutrustning för närstående/andra besökare som besöker socialvårdens verksamhetsenheter:

- **Under utgångsnivån och accelerationsfasen** rekommenderas användning av visir eller näs- och munskydd i närkontakt med klienter.
- **Under spridningsfasen** rekommenderas att **alla** som besöker socialvårdens verksamhetsenheter har näs- och munskydd.

Klienter som bor på socialvårdens verksamhetsenheter kan röra sig fritt i samhället och man kan t.ex. besöka närstående, men det är viktigt att man följer de allmänna rekommendationerna som gäller oss alla. Personalen informerar klienten vad som rekommenderas när man rör sig ute i samhället. Vistelse utanför verksamhetsenheten ska inte resultera i att någon isoleras på enheten.

Mera information om bekämpande av coronavirussmitta finns att tillgå på Institutet för hälsa- och välfärds webbplats: [Till THLs information](#)

Andra funktioner kopplad till socialvårdens verksamhetsenhet

Socialvårdens verksamhetsenheter erbjuder förutom boende, olika stödtjänster till äldre som bor i det egna hemmet. Det är fråga om daglig verksamhet och stödtjänster som ges på verksamhetsenheten (såsom t.ex. måltidsservice, tvätt-, bad- och bastuservice). Till verksamhetsenheten kommer även olika tjänsteproducenter. Dessa stödtjänster är viktiga insatser för de äldre för att klara av sin vardag i hemmet.

Rekommendationen är att dessa funktioner ska fortsätta för att stöda de äldres välmående och möjlighet att bo kvar i sitt hem. Vid behov behöver verksamhetsenheten omorganisera verksamheten för att hindra smittspridning på verksamhetsenheten.

Personalen informerar den som besöker verksamhetsenheten om följande:

- Saklig och tydlig information ges om gällande rekommendationer.
- Besökaren kommer överens på förhand vilken tidpunkt som är lämpligast att besöka verksamhetsenheten.
- Endast symtomfria personer kan komma till verksamhetsenheten.

- Besökaren får handledning av personalen gällande handhygien och användning av näs- och munskydd eller visir under besöket.
- Den äldre håller avstånd på 2 meter till andra klienter och personal.
- Den äldre vistas inte i onödan i allmänna utrymmen.
- Betona vikten av god hand- och hosthygien för personalen, de boende och besökarna.
- Flytande tvål, handdukspapper eller handsprit ska vara lättillgängligt.

Till verksamhetsenheterna kan även olika tjänsteproducenter som t.ex. medicinsk fotvård och frisörbesök enligt överenskommelse komma för att ge nödvändiga tjänster. Det förutsätter att tjänsteproducenten använder skyddsutrustning enligt rekommendationerna och att de är symptomfria. Verksamhetsenheten ser till att tjänsteproducenten har lämpliga utrymmen och skyddsutrustning till sitt förfogande, där tjänsten kan utföras tryggt och säkert utan risk att smitta övriga klienter och vård- och omsorgspersonal. Det är önskvärt att enheterna planerar noggrant inför varje besök hur det ska ske och i vilka utrymmen. För att stöda äldres välmående bör enheterna se till att ordna olika aktiviteter för både de som bor på enheten och för de bor i sina hem, dock under sådana förutsättningar att de allmänna rekommendationerna beaktas.

Efter genomgången vaccination

Efter vaccinationen är det fortfarande viktigt att hålla säkerhetsavstånd, se till hand- och hosthygien, använda näs- och munskydd när ett tillräckligt avstånd inte kan hållas, låta testa sig vid symptom samt även följa andra anvisningar för att bekämpa coronaviruset.

Det här är nödvändigt för det finns inte ännu tillräcklig kunskap om hur bra vaccinen hindrar smitta. Anvisningarna ändras i den takt det finns mer kunskap, men tillsvidare är rekommendationerna enligt försiktighetsprincipen desamma för dem som fått vaccin och dem som ännu inte har vaccinationsskyddet.

Efter att vaccinationerna inletts räcker det ännu länge innan immunitetsskydd mot sjukdomen har uppnåtts på befolkningsnivå och epidemin har avväjts.

Landskapsregeringen och ÅHS rekommenderar att boendeserviceenheter inom den privata och tredje sektorn antar denna rekommendation gällande användning av skyddsutrustning.

Kontaktpersoner

Ann-Christine Österbacka
Specialsakkunnig socialvårdsbyrån
Ålands landskapsregering
+358 18 25000 (vxl)

ann-christine.osterbacka@regeringen.ax

Ylva Lindström
Byråchef hälso- och sjukvårdsbyrån
Ålands landskapsregering
+358 18 25 000 (vxl)

ylva.lindstrom@regeringen.ax

Eeva Jansson
Enhetschef, intern service
Ålands hälso- och sjukvård
Tel +358 4573134075
eeva.jansson@ahs.ax

Tora Woivalin
Klinikchef
Ålands hälso- och sjukvård
018-5355
tora.woivalin@ahs.ax

Sändlista

Kommuner på Åland

Ålands hälso- och sjukvård, info@ahs.ax

Folkhälsan på Åland, aland@folkhalsan.ax

Stiftelsen Hemmet, stift.hemmet@aland.net

Björkkö Ab, info@bjorkko.ax

Kommunernas Socialtjänst info@kst.ax

Oasen boende- och vårdcenter info@oasen.ax

Jeanette Pajunen, ÅHS

Tora Woivalin, ÅHS

Eeva Jansson, ÅHS